

2020-10-09

Remissvar från Förbundet för Ekoparken

”Handlingsplan för biologisk mångfald”, Stockholms stad

Sammanfattning

Förbundet för Ekoparken (FFE) anser att Handlingsplanen för biologisk mångfald blir orealistisk, eftersom man inte tillräckligt klart uppmärksammar de bakomliggande faktorer som gör att biologisk mångfald och friluftsliv successivt har fått och fortsatt kommer att få försämrade förutsättningar i regionen. Huvudproblemet för framtiden är att Stockholms stad fastställt ett mål för bostadsutbyggnad på 140 000 lägenheter utan att analysera och säkra att detta är ekologiskt hållbart. Staden byggs inåt med en förtättingsambition som är helt olämplig för skolor och förskolors behov av grönyta och som därmed också skadar den biologiska mångfalden. De stora utbyggnadsområdena presenteras som miljöstadsdelar, men i exempelvis Norra Djurgårdsstaden och Hjorthagen blir exploateringarna allt brutalare och den närmatur och viktiga spridningsväg från Norra till Södra Djurgården, som en gång fanns, utplånas. Sveriges enda nationalstadspark – Kungliga nationalstadsparken – nämns i korthet men de värden och skyddsbehov som krävs för detta unika område nämns inte specifikt. Kartan på s 29 ger dock en fingervisning om en medvetenhet om parkens värden. De konkreta förslag på skötsel och organisation som föreslås är ofta väl underbyggda, men när ansvariga politiker och tjänstemän inte ifrågasätter den storskaliga fortsatta exploateringen av grönyta blir det mycket problematiskt.

Förbundets remissvar är uppbyggt så att regionplaner och stadsbyggnad behandlas först. Det är det övergripande och helt avgörande perspektivet för hur den biologiska mångfalden ska kunna värnas och utvecklas. Därefter behandlas åtgärder av skötselkaraktär, som är nog så viktiga för att i någon mån bromsa den utveckling mot minskad mångfald som vi befarar.

Målet för den biologisk mångfalden är intetsägande

Det mål som anges för arbetet är intetsägande: ”Biologisk mångfald och sammanhängande ekosystem.” Formulerat på detta vis väcker det frågan ”vilken mångfald och hur pass sammanhängande ekosystem?” Ska målet ha någon betydelse måste någon form av kvantifiering anges. Målet skulle anges som ”en starkt ökad (20-30-40-50%) biologisk mångfald och ”avsevärt bättre sammanhängande ekosystem”. I sin tur förutsätter det att något slags utgångsläge kan beskrivas som möjliggör uppföljning av om målet uppnås, dvs. huruvida den biologiska mångfalden faktiskt ökar och om ekosystemen faktiskt gjorts mer sammanhängande. Målet som det nu är formulerat är intetsägande.

Planfrågor och stadsbyggnad bör vara den strategiska utgångspunkten

Det är ett uppenbart faktum att biologisk mångfald skadas av stadsutbyggnad. Samtidigt redovisas i många städer, även storstäder en förhållandevis rik biologisk mångfald, till och med rikare än i många jord- och skogsbruksområden. Städer har många gånger lokaliserats till landskapstyper med stor biologisk mångfald, pga. goda odlingsmöjligheter, god vattenförekomst, tillgång på skog och byggnadsmaterial etc. Städer har blivit biologisk mångfalds reservoarer på många håll i världen. Därför har städer ett alldeles särskilt ansvar för att värna och utveckla den biologiska mångfalden globalt.

Det ansvaret börjar med region- och stadsplanering. Stockholms län måste få en mer aktiv *regionplanering* där olika utbyggnadsbehov fördelas mellan kommunerna; bostäder, studentbostäder, kontor m m. Nu är byggandet starkt koncentrerat till Stockholm och några få randkommuner – Järfälla, Solna, Sundbyberg och Nacka. Denna ensidiga och snabba tillväxt av några få kommuner skadar för hela regionen strategiskt viktiga grönområden. Pådrivande i denna utveckling är bygg- och fastighetsbolag som givetvis vill – och av politiker som hyllar marknadsekonomi tillåts – exploatera och investera där markvärdena är som störst.

Förbundet anser att utgångspunkten för en handlingsplan för biologisk mångfald måste vara en region- och stadsplanering som planerar för grön infrastruktur i paritet med annan infrastruktur. Grönområden och parker kommer att vara en överlevnadsfråga i framtidens klimatförändringar. Handlingsplanen är realistisk som undviker att ta upp exploaterings- och förtätningens inom Stockholms kommun utan att påtala dess negativa konsekvenser för den biologiska mångfalden.

I handlingsprogrammet står på ett flertal ställen att *”Stockholm stad har som mål att bygga 140 000 nya bostäder till år 2030. En ökande befolkning har behov av rekreatiomsområden, grönska och vatten av god kvalitet. För att värna och utveckla stadens biologiska mångfald samtidigt som Stockholm växer behövs ett strategiskt arbetssätt”*. Förbundet menar att det är just ett sådant strategiskt arbetssätt som saknas.

När Stockholm har omvandlats från industristad till high-tech stad under de senaste decennierna fanns det i början industri- och hamnområden att bygga på. Dessa områden tar nu slut (Hammarbyhamnen, Norra Djurgårdsstaden) och trycket ökar på Stockholms parker och naturområden. Att en expansion av Stockholm i linje med ”140-programmet” inte fungerar visar de stora konflikter som uppstår på ett flertal ställen. Samarbetsorganisationen ”Grön stad” har bland sina grupper Nätverket Årstafältet, Bevara Årstaskogen, Skydda Nytorps gärde, Rädda Hammarbyskogen m.fl. Närnaturen bebyggs på bekostnad av rekreatiomsområden, biologisk mångfald och spridningsvägar. Staden fick en kraftig påminnelse om att rådande planeringsfilosofi är ohållbar genom att Naturskyddsföreningen fick rätt i Miljööverdomstolen och därmed räddande jätteekarna i Kristineberg.

Den obekymrade optimism, som genomsyrar handlingsplanen, har föga med verkligheten att göra. Risken är att den invagar medborgarna att förlita sig på att handlingsplanen och Stockholms stadsförvaltningar tillsammans med strategiska digitala verktyg ordnar så att staden växer och att grönskan inte hotas. Förbundet anser att det är en vilseledande och farlig optimism.

Regionplaneringen har i många år varit framsynt och värnat grön infrastruktur i hela länet. I dag behöver kommunerna inte bry sig om den Regionala Utvecklingsplanen för Stor-Stockholm (RUFSS) alls. Den skulle kunna göras i någon mån styrande genom att det, i samband med alla större exploateringar, omnämns om projektet överensstämmer eller inte med den antagna regionplanen. Förhoppningen är då att regionplanen ska ha gjorts med den gröna infrastrukturen i fokus.

I Handlingsplanen skymtar ibland en medvetenhet om denna övergripande konflikt. Figur 11, s 29 är värdefull. Den vittnar om en medvetenhet om konflikten mellan exploatering och biologisk mångfald. Mycket stora områden – kanske 40 procent – i Stockholms kommun planeras för ”omvandling”, vanligen förtätning. Det är samtidigt till stor del områden som i dag utgör spridningszoner och är livsmiljöer för skyddsvärda arter. Det ställer utomordentligt stora krav på kommunens förvaltningar att tydliggöra dessa konflikter lokalt och hantera dem med den biologiska mångfaldens värden för ögonen. En grön infrastrukturplan för hela staden – med beaktande av grannkommunernas planering – som,

förutom klimataspekter och rekreativsmöjligheter har den biologiska mångfalden för ögonen, bör arbetas fram för att stödja det fortsatta arbetet. Exemplet i figur 12 s. 30 är föredömligt.

De tio gröna kilarna i Stockholms län är en grön infrastruktur som finns och som är relativt väldokumenterad. Det är en självklar struktur att utgå ifrån och bygga vidare på. Region Stockholm har gjort en utredning om de svaga sambanden i kilarna och arbetet kan lämpligen börja med att stärka dessa. Bl.a. Stockholms och Järfälla kommuner gör tvärtom och bygger igen Järvakilen stegvis. Därför bör Länsstyrelsen föreslå regeringen och kommunerna att införa skydd, i form av naturreservat eller på andra sätt, för Storstockholms gröna kilar.

Kungliga nationalstadsparken

Kungliga nationalstadsparken (Ekoparken) som i år fyller 25 år är ett unikt landskap i en storstad och har stora värden för kulturmiljö, rekreation/hälsa, biologisk mångfald och ekosystemtjänster som t ex resiliens mot klimatförändringar. Sveriges enda nationalstadspark – Kungliga nationalstadsparken – nämns i korthet, men de värden och skyddsbehov som krävs för detta unika område förbigås helt.

Kungliga nationalstadsparken får en alltför begränsad uppmärksamhet i handlingsplanen. Parkens betydelse för biodiversitet, rekreation & hälsa och klimaresiliens är inte belyst i handlingsplanen. Parken har en ytterst central roll för den biologiska mångfalden i staden, vilket visats i otaliga studier, främst fokuserade på eklandskapet. Lagen om nationalstadsparken behöver stärkas, eventuellt genom att införa naturreservat inom delar av parken, dock utan att lagens skydd i övriga delar av parken försämras. Lagen har inte förhindrat byggande av storskaliga institutioner och studentbostäder i parken. Ständigt aktualiseras infrastrukturprojekt som spårvägar och bilvägar genom parken, exempelvis Östlig förbindelse som skulle skapa en barriär mellan Norra och Södra Djurgården.

Snarare är det så att detta unika område p g a expansionspolitiken (läs:140-programmet) är under starkt tryck och extra utsatt för exploateringsplaner. Några exempel:

- Nya detaljplaner presenteras för Norra Djurgårdsstaden som innebär att utbyggnaden blir allt tätare och högre och där de för Nationalstadsparken viktiga spridningsvägarna genom området och genom Hjorthagen i princip utradas.

- Ugglevikens vattenreservoir, som tar ett mycket värdefullt skogsområde i Lilljansskogen i anspråk, vill staden bygga större. Istället borde staden se det som ett utmärkt tillfälle att återföra ett stort skogsområde inom parken till natur till fromma för biologisk mångfald och friluftsliv. Detta skulle kunna ske genom att vattenreservoaren placeras på ett annat, mindre känsligt ställe.

- Nationalstadsparken har mer än hälften av kommunens studentbostäder, men här ska ändå nya stora utbyggnader ske – i Albano och på Lappkärrsberget (Stockholms enskilt största studentbostadsområde). Staden planerar för än fler intrång i parken, t.ex. i Kräftriket.

- Stadens utbyggnad av stora bostadsområden i närheten av Nationalstadsparken innehåller inga eller mycket få egna grönområden (Norra Djurgårdsstaden, Hagastaden) vilket skapar ett hårt tryck på Nationalstadsparken.

Listan kan göras längre men Förbundet kan konstatera att Stockholms stad ser Nationalstadsparken mera som reservmark för bebyggelse än ett framstående exempel på grön hållbar stadsplanering.

Handlingsplanens fem strategier är bra

Handlingsplanen innehåller fem strategier som ska hålla ihop arbetet för den biologiska mångfalden. Alla fem strategier är bra, men värdet av strategierna avgörs av hur de genomförs. Att det krävs en bred samverkan inom hela den kommunala förvaltningen är uppenbart. Den Strategiska samordningsgruppen för Grönare Stockholm har en central roll och måste ges en stark ställning om Handlingsplanen ska få avsedd effekt.

Handlingsplanen är ett dokument som kan ge struktur åt Stockholms stads arbete med biologisk mångfald genom att det utgör ett gemensamt underlag som olika förvaltningar kan utgå från. Här finns beskrivningar av befintliga underlag och vilka olika måldokument som styr arbetet. Förbundet saknar i den översiktliga uppräkningsplanen av dokument den Fördjupade översiktsplanen för Nationalstadsparken, den del som ligger inom Stockholm. I den finns hänvisning till det ytterst viktiga dokumentet Nationalstadsparkens ekologiska infrastruktur Stadsbyggnadskontoret 1997:8.

Av de fem strategierna som beskrivs är nr 2, nr 4 och nr 5 framför allt ett stöd för hur arbetet ska fördelas och bedrivs inom stadens förvaltningar. Listningen på sid 40 visar att samordning och tydliga ansvarsområden är en förutsättning för en hög ambitionsnivå i arbetet med biologisk mångfald. Det är också viktigt att de olika förvaltningarna får medel för att fullfölja sina ansvar. Den tydliga specifikationen om ansvar är ett viktigt stöd i det löpande arbetet.

Särskilt viktig är strategi nr 2: ”Uppmärksamma biologisk mångfald i stadens processer.” Visserligen görs det i dag rutinmässiga miljökonsekvensbeskrivningar i samband med detaljplaner i de flesta fall, men dessa saknar den skarpa och den överblick av helheten som krävs för att fånga in förhållanden som rör värdekärnor och spridningsvägar. Varje enskild detaljplan kan avfärdas med att den endast förorsakar ett mindre intrång eller bortfall av grönområden. Den sammantagna effekten av de många detaljplanerna uppmärksammas då inte. Översiktligt bör Stockholms stad anta en grön infrastrukturplan som varje detaljplan därefter kan ställas emot. En sådan plan måste givetvis utarbetas i samarbete med kringliggande kommuner för att vara realistisk beträffande värdekärnor och spridningsvägar.

Det är möjligt att bygga en hel del bostäder och tillhörande infrastruktur inom Stockholms stads gränser utan att reducera grönstruktur och biologisk mångfald. Det kräver emellertid ett mycket klart uppdrag till miljöförvaltningen att tydliggöra konflikter när de uppstår. Detta för att andra alternativ ska väljas. Sådan är inte situationen i dag. Vi har ett flertal exempel på där kommunens miljöförvaltning med kraft borde uppmärksammat värdefull natur och grön infrastruktur i samband med yttranden över kommuns detaljplaner, men inte gjort detta. Exempelvis har inte Miljöförvaltningen haft några synpunkter på att ett flertal gamla ekar med rödlistade arter planeras tas bort för att bygga ett kontorshus i Kristinebergsparken i Stockholm, eller att Stockholms stad planerar att i princip klippa av det gröna sambandet mellan Nackareservatet och Årstaskogen genom att bebygga Hammarbyskogen. En seriös, allvarligt menad politik för biologisk mångfald kan inte bygga på att Miljöförvaltningen undviker att påtala dylika konflikter.

Spridningsanalyser för olika habitatnätverk behöver göras. Särskilt viktigt är att göra detta för de områden som är utpekade som svaga, gröna samband. Kvalitetsmått måste utvecklas för spridningsvägar. Kvalitetsmått ska avspegla olika arters behov av grönstruktur. Inför all planering ska naturvärdesinventeringar göras. Det betyder t.ex. att i underlag för beslut om programutredningar ska det finnas med en naturvärdesinventering.

Strategi nr 1 och nr 3 har en tydlig koppling till det praktiska naturvårdsarbete som måste bedrivs för att stärka den biologiska mångfalden. Här är det viktigt att det finns en konkret åtgärdsplan och budget för att öka insatserna. Kunskapsuppbyggnad är fortsatt viktig. Men idag finns det redan mycket kunskap om praktiska naturvårdsåtgärder som kan stärka biologisk mångfald. Någon anledning att avvakta ytterligare kunskapsuppbyggnad innan åtgärder för att stärka naturen vidtas finns inte. Därför kan praktiska åtgärder öka i volym samtidigt som fortsatt kunskapsuppbyggnad kan ge underlag till ytterligare åtgärder framöver. I framgångsrikt naturvårdsarbete krävs en kombination av restaurerande skötsel och långsiktig löpande skötsel. Engångsinsatser kan bli bortkastade om inte löpande skötsel fortsätter. Det gäller även när naturvärden nyskapas genom naturvårdsprojekt eller som kompensationsåtgärder i samband med exploatering.

För att naturvårdsarbetet ska bli väl utfört är det viktigt att kunskapsnivån hos de som utför den praktiska naturvården är hög. Det räcker inte med att ha bra handlingsplaner och skötselbeskrivningar om kompetensen saknas hos de som utför skötseln. Kontinuitet i det praktiska skötselgenomförandet är också viktig. Planering och utförande av skötseln måste också följs upp och utvärderas.

Det är viktigt att komma ihåg att även med god kartläggning av olika typer av gröna och blå områden kommer man alltid att ha en kunskapsbrist över såväl artförekomst som ekosystemtjänster. Av den anledningen är det viktigt att skydda större och fler områden än vi idag gör. Rent generellt är kartläggning av salt- och sötvattenmiljöerna särskilt bristfälliga. Av den anledningen bör en stark försiktighetsprincip råda vid allt byggande och anläggande i vattenmiljöer till dess att tillräckliga kunskapsunderlag tagits fram, detta för att inte riskera arters förekomst och att inte störa deras spridningsmöjligheter.

Kunskap behövs också på ett övergripande plan för att kunna styra arbetet i rätt riktning och för att kunna bedöma om arbetet ger förväntat resultat. Det handlar bl.a. om inventeringar av biologisk mångfald. Utan ett grepp om hur omfattande den biologiska mångfalden är – olika arter i olika områden – blir arbetet för att stärka den biologiska mångfalden ett famlande i mörker. Går det framåt eller är åtgärderna otillräckliga? Vilka åtgärder är effektiva? Vilka är kontraproduktiva? Krävs större insatser? Viss medvetenhet om detta företes i handlingsplanen på s 37, men kunde präglas av en högre ambitionsnivå.

Generellt har säkerhetsavverkningar av äldre grova träd blivit ett allt större problem i Stockholms kommun, inte minst i Nationalstadsparken. Detta kan ha koppling till en allt aggressivare marknadsföring från trädgårdarfirmor men kan också bero på bristfällig kunskap. Dödsfall och även personskador från träd är en ovanlig olycka jämfört med andra olycksrisker i storstadens närhet. ”Säkerhetsfällningar” sker ibland ganska långt från frekventerade stigar där personrisker är osannolika från fallande träd och grenar. Uppenbarligen hade TV-eken kunnat sparas för framtiden om starkare lagar hade funnits för omistliga exemplar av jätteekar. En ”Lex TV-eken” borde ha införts efter denna upprörande fällning som staden genomförde. I den tidiga planläggningen försäkras ofta att värdefull grönstruktur ska värnas. När väl spaden sätts i jorden och exploateringen tar fart i väg- och husprojekt så struntar man i tidigare utlovade hänsyn. Fällningen av den s k ”Riddareken” vid Norra Djurgårdsstaden är typexempel på hur det ofta går till. Hårdare straff än viten måste tillämpas som byggbolag ofta tycker är kaffepengar i sammanhanget.

Några detaljer i strategi nr 1 – Lyft fram prioriterade arter och naturkvaliteter:

Värdet av sammanhängande blågrön infrastruktur uppmärksammas alltmer som betydelsefulla miljöer för spridning av biologisk mångfald. Det är miljöer som också utsätts för ett allt större exploateringsstryck. I analyser av ekologiska landskaps samband visas att de strandnära miljöerna tillsammans med andra våtmarker har stor betydelse för spridnings samband och födosök hos många organismgrupper. Även en mer schablonartad skötsel kan minska det biologiska värdet i strandmiljöerna liksom olika åtgärder som gör miljöerna mer tillgängliga genom promenadstråk och siktröjningar. Fler strandnära områden måste prioriteras högre för den biologiska mångfalden ska säkras.

Det kulturhistoriskt öppna landskapet innehåller flera miljöer med höga naturvärden, exempelvis Ladugårds gårde, där många värden är kopplade till tidigare bete eller slåtter. Bete och slåtter är ”störningar” som ger förutsättningar för en mångfald av arter. Men det är samtidigt viktigt att skapa en variation i hur skötseln utformas för att efterlikna gamla tiders bruk. Generellt är utmagring av marken och sen slåtter eller betessläpp gynnsamma faktorer för biologisk mångfald. Men det är också bra att skötseln mellan år tillåts att variera. Att skötseln av de öppna markerna sker med viss variation och att områden periodvis står utan skötselåtgärd. Att hålla markerna torra och näringsfattiga gynnar mångfalden. Visst slitage med sandblottor kan ge värdefulla miljöer för insekter. Att andra områden blir mer blöta och frodiga kan också gynna mångfalden. En mångfald av miljöer bör eftersträvas i det öppna landskapet.

I val av naturkvaliteter saknas i listan äldre barrdominerade skogar med liten påverkan av människan. Centralt nära Stockholm finns en hel del områden med gammal barrskog med liten påverkan av skogsbruk. Under rubriken ”Den kulturpåverkade skogen” nämns månghundraåriga tallar som en del av den värdefulla skogsmiljön och med skapad gleshet genom bete eller brand. Äldre barrdominerade skogar måste lyftas fram i planen.

I listan av prioriterade arter finns inget däggdjur representerat. Det är synnerligen märkligt och vittnar möjligen om en brist på förståelse för biologisk mångfald i hela dess vidd. Är detta ett medvetet val för att undvika krav på ekodukter och andra viltpassager? Sådana finns det ett stort behov av inom det fragmenterade storstadslandskapet. Som möjlig åtgärd tas ekodukter/sociodukter upp på s. 32. Det är bra.

Några detaljer i strategi nr 3 – genomför ekologiska förstärkningsåtgärder:

I texten skrivs ”För att de skyddade områdena ska kunna bibehålla sin biologiska mångfald i framtiden behöver landskapssambanden mellan dem värnas.” Det bör även betonas att landskapssambanden i många fall också behöver utvecklas och förstärkas.

Ekodukter och andra typer av viltpassager bör finnas med på listan över förstärkningsåtgärder. Sådana passager är oundgängliga i en naturmiljö som fragmenteras av vägar, järnvägar och bebyggelse.

I punktlistan ”Naturmiljöer i behov av förstärkning” bör även en punkt med Olikåldrig barrblandskog med lövinslag nämnas. Det är skogar som på sikt kan få stor betydelse för biologisk mångfald. Dagens skogar med höga naturvärden har också utvecklats från mer ordinär barrskog utan högre naturvärden. I analyser av ekologiska landskapssamband brukar dessa områden betecknas som områden med värdefulla efterträdare till områden med höga naturvärden idag.

Punkten ”Identifiera områden där inslaget av död ved bör ökas” måste kompletteras med att död ved ska löpande sparas/skapas i den löpande skötseln.

Handlingsplanen för biologisk mångfald måste utvecklas för de praktiska naturvårdsåtgärderna genom åtgärdslistor med prioriterade åtgärder och i vilka områden åtgärderna ska utföras. En mer konkret åtgärdsdel kan också lättare följas upp och utvärderas. För framgången i naturvårdsarbetet ska synas ute i naturen genom konkreta förbättringar. Kunskapsunderlag, digitala stöd och olika former av samverkan är bara medel för att nå de konkreta resultaten för den biologiska mångfalden. Det är resultatet i naturen som räknas.

Triviala arter/områden är en framtida potential för biologisk mångfald

Merparten av arbetet med att skydda områden berör områden med ofta särskilt skyddsvärda arter. Frågan om hur områden med mer triviala arters förekomst och deras koppling till ekologiska värden bör lyftas fram. Den storstadsnära naturen i Stockholms stad antingen exploateras eller är så småskalig att de ofta slits ner av för höga besökstal. Naturvärdena förändras snabbt och försämras. Det finns skogsmiljöer som nu, år 2020, inte har de allra finaste naturvärdena men som har förutsättningar att få det om 50-100 år. Sådana miljöer måste också sparas för att det ska bli möjligt att stärka den gröna infrastrukturen och därmed utveckla den biologiska mångfalden i Stockholms stad.

Slutord

Katarina Luhr, Miljö- och klimatborgarråd, säger i förordet: ”*Handlingsplanen anger inriktningen för arbetet med att skydda och främja biologisk mångfald inom Stockholms stad, och kommer att vara ett viktigt verktyg för att stödja stadens systematiska arbete inom detta område över tid. Samtidigt bidrar arbetet till att nå det nationella miljökvalitetsmålet. Ett rikt växt- och djurliv och, direkt eller indirekt, till flera av FN:s övriga globala hållbarhetsmål enligt Agenda 2030. Tillsammans kan vi se till att Stockholm blir en frizon för många arter och säkra att staden bidrar till det globala arbetet med att stärka den biologiska mångfalden!*”

Förbundet befarar att Handlingsplanen inte kommer att infria dessa förhoppningar. En prognos för stadens bostadsbyggnadsprogram är att detta kommer att reducera stadens grönytor med 25 procent. Kartan i figur 11 på s. 29 är mycket illavarslande. En helt annan övergripande stadsplanering är en förutsättning för att arbetet med att stärka den biologiska mångfalden ska lyckas. Vi anser att det är möjligt att både bygga bostäder och skydda och utveckla grönstruktur. Men det kräver en övergripande strategisk planering, som i dag saknas. Det borde vara handlingsplanens viktigaste mål att åstadkomma en sådan strategisk grönstrukturplanering. Embryon till sådan planering tycks finnas, så som demonstreras på s 30. Det är då troligt att man tvingas inse att målet 140.000 nya bostäder är för högt satt och att andra kommuner i Stockholmsregionen får svara för en större del av bostadsbyggandet i regionen. Utanför Stockholm är förutsättningarna mer gynnsamma att undvika förluster av särskilt viktig grönstruktur till följd av förtätning och allmänt bostadsbyggande.

Strategiska samordningsgruppen för Grönare Stockholm bör ges en mycket stark ställning inom kommunens förvaltning. Den bör vara underställd en styrgrupp bestående av de viktigaste förvaltningscheferna i detta sammanhang, Miljöförvaltningen, Stadsbyggnadskontoret och Exploateringskontoret. Detta är kanske den enskilt viktigaste åtgärden för att förverkliga Handlingsplanens intentioner.

Richard Murray
Ordförande Förbundet för Ekoparken